

Een synode van de laatste kans?

Auteur: Luc Hessel

april 2021

Tijdens de laatste bisschoppensynode, gehouden te Rome eind 2019, met als hoofdthema de pastorale noden in het Amazonegebied, verklaarde een meerderheid van de stemgerechtigde deelnemers zich akkoord dat in regionale noodsituaties ook gehuwde mannen tot priester gewijd kunnen worden.

Mede met dit besluit verweven, kwam ook het onderliggende voorstel naar boven om in 2022 een nieuwe synode bijeen te roepen met als thema de synodaliteit: voor een Synodale Kerk.

Hiermee wordt een vanouds gegeven kerkelijke bestuursvorm gesuggereerd waarbij o.a. het functioneren van de huidige piramidale kerkelijke gezagsstructuur bevestigd en ter discussie gesteld wordt.

“Het pad van synodaliteit is het pad dat God verwacht van de Kerk in het derde millennium”, aldus Paus Franciscus, een uitspraak waarmee hij reeds in 2015 aangaf de kerkelijke gezags- en beslissingsstructuur grondig te willen hervormen.

In de prille ontstaansgeschiedenis van het kerkgebeuren was de (Griekse) term synode gebruikelijk – later vervangen door de Latijnse term *Concilium* – om samenkomsten en het samen op weg zijn van christenen aan te duiden waarbij geloofskwesties zowel naar inhoud als naar liturgische vormgeving besproken en beslist werden. En dit op de verschillende quasi autonome niveaus van een regio, van een bisdom, van een patriarchaat of van de universele geloofsgemeenschap.

Ter voorbereiding van die synode in 2022 over de synodaliteit wordt nu wereldwijd via allerlei kerkelijke organisaties een bevraging gehouden om te polsen naar de gevoeligheden en de rechtmatige verlangens van geëngageerde christenen, van de ‘onbeminde gelovigen’, alsook van belangstellende randkerkelijken.

De vragenlijst die nu in vele landen daartoe gebruikt wordt, is ontworpen door de bekende Weense theoloog-socioloog Paul Zulehner. Bij ons, in België, wordt deze bevraging gecoördineerd door de faculteit Theologie van K.U. Leuven, onder leiding van de professoren Peter De Mey en Annemie Dillen (Zie <https://www.kerknet.be/>; enquête synodaliteit – zie de linken onderaan dit artikel).

De resultaten ervan zijn bedoeld om de deelnemers aan de synode “vertrouwd te maken met de opvattingen van het Volk van God en hen aan te moedigen tot gedurfde beraadslagingen en beslissingen”, aldus de inleidende motivatietekst.

In de vragenlijst wordt gevraagd om zichzelf te positioneren op de schaal van 1 tot 5 bij uitspraken of stellingnames zoals:

- Lokale kerken zouden hun eigen bisschop moeten kunnen aanduiden via een eigen kiesorgaan.
- De Paus moet niet voor uniformiteit zorgen maar voor eenheid in verscheidenheid.
- Centralisme zorgt voor een stagnatie van de Kerk.
- Het is noodzakelijk dat de Kerk afstapt van haar piramidale beleidsstructuur en gelovigen ernstig meeneemt in haar beleidsbeslissingen.

- De Kerk is geen democratie.
- Waar een streng gezag is, is er ook gerechtigheid.
- Het belangrijkste dat kinderen moeten leren is gehoorzaamheid.
- 'Roma locuta, causa finita' (als Rome zich uitgesproken heeft, kan er geen discussie meer zijn).
- Synodaliteit houdt het gevaar in dat noodzakelijke beslissingen niet genomen worden.

Deze bevraging is duidelijk éénsporig en strikt gefocust op het functioneren van gezag en besluitvorming binnen de Katholieke Kerk. Hete hangijzers omtrent de positie van de vrouw, het celibaat, de zegening van homoparen e.d. komen hier niet rechtstreeks ter sprake. Toch roept deze bevraging in sommige conservatieve middens heel wat weerstand op, vooral in Duitsland. Zo distantieerden zich enkele Duitse bisschoppen van dit dialoogproces alhoewel dat door de Duitse bisschoppenconferentie alsook door diverse kerkelijke organisaties met hoop en overgave werd opgestart. De strijdbare conservatieve tegenhangers vrezen dat hun Katholieke Kerk haar eigenheid dreigt te verliezen en zal leiden tot een protestantisering. De voorvechters van het synodaal dialoogproces krijgen het verwijt uiteindelijk te streven naar een lekenkerk met gehuwde priesters, mannen en vrouwen, en een lakse seksuele moraal.

Het jongste ophefmakende *Responsum* van de Congregatie voor de Geloofsleer dat homoseksualiteit als zondig bestempelt, wordt door sommige ingewijden in de Vaticaanse kerkpolitiek gezien als een poging van de conservatieve vleugel om de synodale dialoog meteen de pas af te snijden en te voorkomen dat er een diepgaande dialoog ontstaat over kwesties die volgens hen behoren tot de zogenaamde onaantastbare kern van de kerkelijke leer.

Het moge duidelijk zijn. Het proces van de synodaliteit is meer dan wenselijk wil de Katholieke Kerk nog een toekomst hebben. Van bij de start is het evenwel ook duidelijk dat het een balanceren wordt op een slappe koord. Eenheid in verscheidenheid, een dwingende opgave waarvoor er nog weinig tijd en goesting of interesse overblijven ...

Wie interesse heeft in deze enquête:

- Informatie over de enquête i.v.m. synodaliteit is te vinden in: <https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/nieuws/enqu%C3%A4te-over-visies-op-synodaliteit-de-katholieke-kerk>
- Voor de enquête zelf, zie: <https://survey.zulehner.org/index.php/514332?lang=nl>
- Informatie kan ook gevonden worden in: <https://theo.kuleuven.be/nl/enquete-synodaliteit>

